

CONTRIBUȚII CĂLĂRĂȘENE LA REFORMA AGRARĂ DIN 1921

Doina HAGEA

Ne propunem a scoate la lumină câteva documente existente în cadrul arhivelor călărășene, referitoare la o vastă și interesantă problemă a istoriei naționale: reforma agrară din 1921. Știut fiind faptul că una din problemele importante care își reclamau rezolvarea după făurirea statului național unitar, în contextul social politic al unei acute crize, era problema țărănească. Promisă încă din anul 1913, de șeful Partidului Liberal, Ion Brătianu, care anunța într-o scrisoare publică, ca un punct esențial al programului viitorului său guvern, exproprierea forțată, numită "expropriere pentru utilitate națională" și implicit modificarea Constituției, promisă și de regele Ferdinand soldaților din tranșee, în ianuarie 1917, legea pentru reformă agrară din iulie 1921, însumează și desăvârșește toate actele politice, juridice și economice începute încă de la 1914, prin alegerea camerelor de revizuire și îndeplinire prin Decretele legi și legile intermediare din 1917-1921.

Regimul juridic instituit prin legea agrară de la 1921 a fost completat prin legile din 1925, 1929 în ceea ce privește circulația proprietății creată de împrumut, legea din 15 mai 1927, referitor la împrumutarea decoratiilor cu ordinul "Mihai Viteazul", legea de colonizare din 1936, legea pentru organizarea și încurajarea agriculturii din 1937. În 1921, când această reformă a fost legiferată definitiv, a început aplicarea efectivă a exproprierii. Din cele 6.120.000 ha expropriate cu despăgubiri, în perioada care a urmat legiferării reformei, 3.464.000 ha au fost împărțite la aproximativ 1 milion și jumătate de capi de familie, iar restul de peste 2 milioane ha izlazuri și păduri au devenit în cea mai mare parte, proprietate comunală, de care țăranii beneficiau în schimbul unei taxe.

Informații asupra modului de aplicare a acestei legi pe meleagurile noastre deținem dintr-o "Mică Dare de seamă a regiunii agricole Călărași", din județul Ialomița, întocmită la data de 25 septembrie 1921. O regiune bogată, cu o populație ale cărei ocupații de bază erau agricultura, creșterea vitelor și pescuitul și în care, la data exproprierii, în 1919 existau 13 moșii. Din acestea, s-au expropriat în întregime 2 moșii, proprietatea statului: 2 ale instituțiilor desființate, iar restul de 9 moșii de la proprietari, conform legii de expropriere, în suprafață

totală de 14.367 ha și 99 ari¹⁾. Moșiile expropriate în 1919, după ultimele hotărâri ale comisiilor de expropriere erau²⁾:

Numele moșiei și comuna	Numele proprietarului	Suprafața expropriată		Suprafața rămasă proprietarului	
		ha	ari	ha	ari
Ulm-Chirnogi Ulm	Societatea Dacia-Română	1957	50	398	8
Rasa-Cunești Rasa	Ministerul Domeniilor	443	91	2650	86
Mănuș de Sus Căcomeanca	N.M. Popescu	529	10	2197	90
Mănuș de Jos Căcomeanca	M.I. Bădulescu	932	96	1496	4
Ceacu Valea Plopului Cuza-Vodă	Ministerul Domeniilor	187	13	1000	
Călărași-Lichirești Călărași-Vechi	Eforia Spit. Civile	4095	14	1198	94
Călărași-oraș Călărași	Ministerul Domeniilor	164			
Tonea Harabolu Tonea	M.R. Costinescu și Al.Gh. Delciu	882		1410	42
Tonea-Devălmași Tonea	Vic. Luxița Atanasescu	12	40	137	60
Tonea-Devălmași Tonea	Elena Macri	15	30	144	70
Tonea-Devălmași Tonea	F.P. Dumitrescu S. Angela Bulgaru	68	23	457	25
Tonea-Harabolu Tonea	Violeta Maican	949	62	2017	38
Roseji Roseji	Ecaterina Crețulescu	4131	40	2883	28

Pe o parte din moșiile expropriate se aflau semănături de toamnă făcute de proprietari, care s-au recoltat în dijmă cu țaranii.

Conform decretului lege 5916/1918 apar în primăvara anului 1919 statutele obștei de împroprietărire pentru exploatarea terenurilor expropriate, rațiunea înființării acestora fiind explicit prezentată de inginerul agronom regional, astfel: "În regiunea agricolă Călărași, ca și în celelalte regiuni în care se înființează

obști de împroprietărire, ideea înființării obștilor de împroprietărire a fost izvorâtă din nevoile locale ale sătenilor, care deși trăiau într-o regiune bogată, însă din cauza lipsei de bani, nu puteau să se folosească pe deplin de bogățiile ei". Excepție au făcut sătenii din comuna Vărăști, care nu au avut moșii, nici în sat, nici în împrejurimi, pentru a le lua cu arendă pământ de cultură pentru obștile de împroprietărire. De altfel sătenilor acestei comune li s-au mai vândut loturi de împroprietărire în anul 1887 din moșia Vărasca, proprietatea statului. În aceeași situație a fost și comuna Ciocănești, care deși, neavînd moșii în sat sau vecină, totuși sătenii au înființat obște și au luat în arendă moșia Marsilieni proprietatea Maria Filality. În regiunea agricolă Călărași s-au înființat 12 obști și 3 comitete, în 14 comune încă din primăvara anului 1919. "Rostul obștilor a fost ușor de înțeles atunci când s-a văzut câștigul ce li s-a adus din moșiile expropriate și cultivate de ei (n.n.: țăranii) putînd astfel să-și achite datoriile ce aveau de la bănci sau pe la diferiți îmbogățiți și a-și mări inventarul agricol. Aceasta se datorește în mare parte și a prețurilor foarte frumoase cu care se vindeau recoltele ce făceau"³⁾.

Cele 12 obști de împroprietărire înființate erau:

1. Ciocănești în comuna Ciocănești.
2. Călărașii-Vechi în comuna Călărașii-Vechi.
3. Călărași Târg Călărași oraș.
4. Independența în comuna Independența.
5. Podul Lupii în comuna Găunoși.
6. Rasa în comuna Rasa.
7. Radu Negru în comuna Radu Negru.
8. Roseți în comuna Roseți.
9. Ștefan-Vodă în comuna Ștefan-Vodă.
10. Tonea în comuna Tonea.
11. Ulmu în comuna Ulmu.
12. Făurei în comuna Ulmu.

Din suprafața expropriată scăzînd rezervele 1709 ha și 96 ari, loturile demonstrative și fermele model, în suprafață de 1377 ha și 78 ari, a rămas pentru împroprietărire o suprafață de 11280 ha și 25 ari, la care s-au adăugat 11236 ha și 51 ari vîndut de regiunea Slobozia, care avea un surplus de teren.

Deci, împroprietărirea sătenilor s-a efectuat pe suprafața de 22516 ha și 76 ari, repartizat la un număr de 4962 de țărani, rămînînd ca 1945 de săteni să fie împroprietăriți cu loturile din terenurile din baltă, conform legii agrare.

Din cauza lipsei de teren, au rămas neîmproprietărite 2 comune: Ciocănești și Vărăști cărora li s-au repartizat loturi în bălțile, proprietatea statului.

Darea de seamă cuprinde un capitol referitor la "Sistemul de cultură al terenurilor expropriate prin obștile de improprietărire". Sistemul de cultură ce se folosea înainte de război era de 2 ani și pe alocuri de 3 ani, însă după război, sătenii au început a se preocupa mai mult de rentabilitatea pământului, introducând și cultura plantelor de nutreț, pe de o parte, pentru că aveau nevoie de nutrețuri pentru vite, iar pe de altă parte, pentru ca rotația cerealelor de toamnă să se facă mai rar, evitând degradarea pământului prin cultura lor neîntreruptă mai mulți ani pe același loc.

Ceva mai mult s-a realizat în comunele: Șefan-Vodă, Cuza-Vodă, Călărașii-Vechi, Tonea și Rasa, unde prin introducerea de către fabrica "Danubiana" Giurgiu a culturii de sfeclă de zahăr s-a putut folosi și asolamentul de 4 ani, ținându-se cont de împrejurările locale, calitatea terenului și de interesul sătenilor.

Modul de succesiune al plantelor:

1. Prășitoare (porumb, fasole, cartofi)
2. Cereale de vară (orz, ovăz)
3. Nutrețuri (dughie, borceag etc.)
4. Cereale de toamnă (grâu, secară)

recomandat de specialiști nu era respectat de săteni, aceștia având motivația lipsei de semințe bune și de forță vitală suficientă.

Inventarul agricol al acestei regiuni cu care "sătenii își fac cu anevoință arăturile întrucât nu le este suficient" se rezuma la următoarele: "unelte și mașini agricole", concentrate la marii și micii agricultori⁴⁾:

	Marii agricultori	Micii agricultori	Total
pluguri cu brazdă	100	2440	2540
pluguri cu două brazde	100	343	443
cultivatoare		3	3
grape de fier	20	206	226
grape de lemn și mărăcini	40	600	640
tăvăluge	30	57	87
semănători în rânduri și prin împrăștiere	50	36	86
mașini de cosit	10	3	13
mașini de secerat simple	20	18	38
mașini de secerat și legat	15	28	43
garnituri de treierat	8	28	36

	Marii agricultori	Micii agricultori	Total
vânturători	6	35	41
trioare	4	21	25
batoze de bătut porumb	8	69	77
autotractoare	5		5
căruțe	80	1851	1931
care	10		10
ghiociuri		100	100

Se fac încercări de introducere a tehnicii noi. Astfel, în 2 localități: Călărașii-Vechi și Ulmu, pe terenurile expropriate s-au înființat 2 ferme model, unde statul aducând autotractoare și arând pământul în bune condiții, producția obținută a fost superioară celei a sătenilor. Din experiențele făcute pe moșiile acestor ferme cu autotractoarele tip Stoch s-a ajuns la concluzia că "hectarul de arătură costă cam scump față de prețul arăturii făcute de săteni cu plugurile de 1 sau 2 brazde trase de vite, totuși e de preferat arătura cu autotractorul, întrucât cu acest plug se ară adânc și se lucrează terenul mult mai bine. Războiul acesta, prin micșorarea numărului de brațe de muncă și vite de muncă, va grăbi rezolvarea problemei motoculturii. Ministerul Agriculturii studiază și face încercări cu aparate noi, pentru a se găsi timpul care să realizeze pe cât posibil toate condițiunile esențiale mai buneii funcționării, adică simplitatea practică, economie, durabilitate, reparații minime⁵⁾.

În anul 1919 s-a făcut chiar o demonstrație de arătură pe terenul fermei Lichirești, cu 5 autotractoare "Hansa Lloyd".

În urma răscoalei din 1907, s-au creat și în această regiune în primăvara anului 1908 un număr de 18 izlazuri, toate în suprafață de 2717 ha și 27 ari pentru 18 sate, componente a 8 comuni⁶⁾. Numărul proprietarilor care au dat aceste izlazuri sunt 3:

Eforia Spitalelor Civile	239,50 ha
Societatea Patria	122 ha
Ministerul Domeniilor	2355,77 ha

Ministerul Domeniilor, dând suprafața cea mai mare a fost firesc ca unele comune, ca de exemplu: Rasa și Ciocănești să ia islazul prea departe, încât acesta nu a fost folosit ca pășune, ci cultivat cu cereale, astfel încât comuna Independența cerea islazul comunei Rasa, iar comuna Găunoși pe al comunei Ciocănești, iar în schimb să se dea acestora alt islaz în bălțile, proprietatea statului.

În primăvara anului 1921 s-au expropriat conform legii pășunilor comunale numai 1351 ha, deși necesitățile comunelor erau mult mai mari. Din suprafața expropriată s-a dat în primire comunei Tonea, suprafața de 113,50 ha, pe moșia Tonea Harabolu, proprietate Maria și Violeta Maican și Alex Ghica, iar 156,50 ha au fost refuzate a se lua, 1081 ha fiind folosite de proprietari. Suprafețele necesare pentru pășune fiind insuficiente, comunele Ciocănești, Cacomeanca, Cuza-Vodă, Găunoși, Independența, Vărăști, Rasa, reclamau o suprafață totală de 3017 ha, proprietari: statul, N. Popescu și I. Bădulescu; de altfel explicația lipsei islazurilor pentru aceste comune era interpretarea greșită a unor articole din legea pășunilor, de către Comisia locală de expropriere. Conform legii agrare, art. 29, bunurile mici, proprietatea statului trec asupra Casei Centrale pentru a fi date la improprietărire. În cuprinsul regiunii Călărași exista în vatra satelor Dichiseni, Ulmu, Rasa, Călărași oraș, Cuza-Vodă, Tonea, o suprafață totală de 44,44 ha de bunuri mici, "bunurile situate în afară de sat și de câmp" bune pentru improprietărire pe raza com. Rasa (sat Bogata), Independența, Dichiseni, Radu Negru, Găunoși, Cuza-Vodă, erau în suprafață totală de 149,031 ha. Aceste bunuri erau solicitate de arendașii, care le administrau, dar în același timp și de învățătorii și preoții comunelor, îndreptățiți la improprietărire, conform legii agrare⁷⁾.

Este demn de semnalat faptul că preocupările specialiștilor din agricultura călărășeană nu s-au rezumat doar la întocmirea unor dări de seamă, ca cea de mai sus prezentată, ci s-au materializat în lucrări de specialitate de mare interes și de un înalt nivel științific.

La Călărași, în anul 1919, la Tipografia Ioniță Christescu s-a editat studiul "Împroprietărirea țăranilor" realizat de inginerul agricol I. Rizescu, consilier agricol al județului Ialomița, cu o anexă cuprinzând un proiect în colaborare cu I. Teodorescu agronom, profesor la Școala de Viticultură din Chișinău. Acest studiu pe care, după cum mărturisește autorul l-a scris în vara anului 1917, este structurat pe 8 capitole: "Introducere", "Starea de azi a proprietății mici", "Idei pentru împroprietărirea viitoare", "Aplicarea metodei de împroprietărire propusă", "Rezultate", "Ce s-a făcut în alte țări", "Organizarea pentru viitor" și "Vedere generală asupra organizării proprietății de pământ", iar ultimele file ale lucrării sunt rezervate anexei-proiect.

Lucrarea prezintă un interes deosebit printr-o analiză riguroasă a aspectelor sociale și economice ale împroprietăririi, care, după cum subliniază autorul este o metodă "de a înstări și pune în raporturi economice juste o clasă de oameni care formează peste 80% din populația țării, de a face din ei, elemente economice tari și de sine stătătoare. Împroprietărirea țăranilor la noi este deci în același timp o problemă economică și una socială"⁸⁾.

"Starea de azi a proprietății mici" este capitolul în care I. Rîzescu face câteva considerații argumentate, pornind de la ideea că forma proprietății țărănești din acea perioadă era defectuoasă, caracterizată printr-o serie de trăsături dominante, inconveniente pentru o producție mărită a pământului și a întregii exploatații agricole. Caracteristicile proprietății mici erau:

1. Proprietatea țărănească era mică, în întinderea ei totală pentru fiecare familie în parte și deci, în condițiile economice existente, era insuficientă pentru întreținerea familiei proprietară și pentru a absorbi în sine toată forța de muncă a familiei. De aici decurge un "fenomen economic unic".

a) un minus în mijloace de întreținere pe proprietatea proprie

b) un plus de brațe de muncă, complicat în regiunea câmpiei Munteniei, cu o organizare a țăranilor cu prisos de inventar agricol viu și mort. Era țăranul dijmar din regiunea câmpului, cultivator și proprietar de pământ care poseda brațe de muncă și inventar agricol în plus peste trebuințele proprietății sale, brațe și inventar cu care aceste familii de țărani se ofereau pe piața agricolă, pentru a putea căpăta în schimb alte întinderi de pământ, din a căror cultivare să-și completeze restul de necesități neacoperite de proprietatea proprie. Rezultatele acestei oferte și munci erau o completă dizarmonie între interesele proprietarului mare și cultivatorul mic, dezarmonie care, în ultima analiză se reflectă în producția agricolă foarte mică. Muncitorul agricol pe care îl dă această clasă de țărani era un muncitor de foarte slabă calitate și un element economic fără tărie, veșnic încurcat în funcțiunea lui de proprietar al unei foarte mici bucați de pământ și angajamentele lui de muncă. Autorul face o comparație, în această privință cu situația agriculturii din Germania, Franța, Ungaria, unde, în serviciul acelorași exploatații mari și mijlocii lucrau în șir 2-3 generații ale acelorași familii de muncitori agricoli, agricultori de meserie și unde familii de muncitori liberi veneau muncitori agricoli pe toată campania, de zeci de ani, în aceleași exploatații, dând munca pricepută și conștiincioasă.

2. Proprietatea țărănească era depărtată de locuință și cu defectul acestei a doua formă antieconomică, făcând imposibil de practicat acele trei secrete ale succesului micului exploatator agricol liber, care erau:

a) marea cantitate de muncă depusă pe unitatea de suprafață;

b) utilizarea optimă a tuturor orelor de zi și de noapte în muncă;

c) utilizarea optimă a forțelor tuturor membrilor familiei de orice vârstă și sex în interesul producției.

3. Proprietatea țărănească era pulverizată, fiind divizată în 2-3-4 parcele mici de câte 1-3-5 pogoane. Pierderea de timp la muncile agricole și mai ales imposibilitatea de a împrejmui o asemenea proprietate parcelată erau inconveniente

puternice care concureau direct la munca neeconomică a pământului, la producția mică.

4. Proprietatea țărănească era instabilă. Dreptul moștenitorilor prin divizare în părți egale a pământului părintesc, făcea proprietatea țărănească și instabilă. Autorul conchide la sfârșitul acestui capitol: "Cu aceste defecte de organizare, cu aceste forme neeconomice ale proprietarului, are de luptat în producția agricolă cultivatorul nostru mic. Și nu este de mirare că nu poate progresa agricultura: orice sfaturi s-ar da, oricâți agronomi și economiști s-ar strădui să salte producția agricolă vegetală, ori să îmbunătățească rasa vitelor agricultorilor mici, este la bază, implacabila condiție a formei neeconomice a proprietății țărănești, care face să se surpe toate străduințele"⁹⁾.

În capitolul "Idei pentru improprietărire viitoare", găsim câteva principii de bază, condiții sine qua non, în viziunea inginerului ialomițean, pentru creerea unei proprietăți țărănești sănătoase. Aceste principii se fondau pe următoarele elemente: producția (să se producă cât mai multe mărfuri bune, concurențiale, având ca rezultat îmbunătățirea traiului omenesc) proprietatea (forma sub care orice fond, deci și pământul, se pretează mai bine pentru a fi folosit cu grija perpetuă a menținerii cel puțin în aceleași forțe productive, dacă nu chiar a i se crește aceste forțe, în urmărirea producției maxime), familia, ca formă de organizare socială de bază pe care se reazemă societatea și statul, pământul, proprietate a familiei și beneficiul, fără de care nu există interes în urmărirea producției unei exploatații agricole.

Principiile enunțate în studiu sunt:

1. Unitatea minimă a terenului, raportată la partea de câmp a Munteniei, era cam de 15 ha (30 pogoane), concepută sub această întindere proprietatea mică, țărănească era lipsită de defectul de a fi mică și pulverizată.

2. Locuința la teren, adică crearea de ferme, gospodării țărănești mici, în care locuința proprietarului cultivator să fie în mijlocul și pe locul cultivat.

3. Indivizibilitatea proprietății și exploatației agricole, conform căreia proprietatea țărănească se putea transmite, din generație în generație, numai în întregime, ca un tot unitar de exploatație agricolă independentă.

Pentru aplicarea acestei metode de improprietărire, autorul propune câteva faze de realizare a proiectului. O primă etapă se referă la completarea islazului comunal pentru țăranii proprietari, după care, organele centrale însărcinate cu înfăptuirea reformei agrare, stabileau întinderea exploatației agricole, unitatea agricolă minimă a terenului.

Într-o următoare etapă, un serviciu de specialiști: agronomi, geologi, ingineri hotarnici stabileau moșiile pe care situația lor naturală: lipsa apei, în principal le excludea de la posibilitatea organizării improprietăririi, după principiul "locuința

la teren". Modalitatea împrăștiării pe acele moșii în care apa se găsește la adâncime mai mare de 12-15 m sau existența sursei de apă la o distanță mai mare de 2-2,5 km, se putea realiza cu sprijinul statului care, în contul țăranilor împrăștiării, puteau săpa puțuri mari, prevăzute cu bazine mari de beton pentru depozitarea apei, cu o capacitate corespunzătoare necesităților a 30-35 exploatații agricole pentru maxim 10 zile.

Moșiile declarate corespunzătoare aplicării metodei de împrăștiare recomandat, intrau în studiul agronomilor și inginerilor hotarnici, care stabileau și trasau pe pământ marile șosele de circulație, între care erau cuprinse cele două rânduri de loturi, având fermele și locuințele așezate la șosea.

Din trei în trei km, pe șoselele de circulație, se lăsa câte un lot pentru construcția de școală rurală, locuința învățătorului, lot de cultură al învățătorului sau al școlii, o asemenea instituție educațională având posibilitatea primirii copiilor de la distanță pe șosea de circulație de cel mult 1-1,5 km, adică de la 30 familii, circa 40-50 copii de școală.

Șoselele de circulație erau amplasate în lungul moșiei, pe cât posibil ducând către șoselele județene, gări, comunele din apropiere, paralele la distanța de 1500 m, una de alta, cu șanțuri de scurgere a apelor, plantație, întreținere, făcute de proprietari pe porțiunile din fața loturilor respective.

Această schemă generală în ce privește trasarea șoselelor și lotizarea putea să fie aplicată numai pe domeniile mari, pe cele mici și cu forme geografice mai curioase, modelul putea fi adaptat, schimbând suprafața lotului, dintr-un dreptunghi de 200 pe 750 m, în orice altă formă, cu condiția de a se lăsa pentru arătura lotului o brazdă lungă de cel puțin 200 m și a da lotului ieșire bună la șoseaua de circulație.

În jurul fostelor armane și conace ale proprietarilor mari ce se parcelează, sau din distanță în distanță, după stabilirea organelor centrale ale împrăștiării în ce privește numărul și întinderea loturilor mari, agronomul și inginerul hotarnic trasau forma și locul proprietăților mijlocii care luau ființă în mijlocul micilor cultivatori, pe aceleași moșii cu loturile mici.

Familiile de țărani, așezați cu locuința pe câmpul propriu, depindeau administrativ de comunele rurale în raza cărora cade teritoriul respectiv, având legătura cu comuna, în relațiile cu primăria, percepția, poliția rurală, biserica, banca populară, cooperativele de vânzare a produselor agricole și de aprovizionare cu mărfuri necesare exploatației și vieții familiale, serviciile sanitare, veterinare etc.

Împrejmuirea lotului de 15 ha la început cu un șanț de 30 cm adâncime, mai târziu, cu plantație de salcâm și în final, cu sârmă ghimpată legată de plantație, era acțiunea realizată într-o următoare etapă, o dată cu altele: construcția casei de locuit, a gospodăriilor, adăposturilor, magaziiilor, îngrădirea curții caselor,

a grădinițelor de pomi și de legume, a islazului de pe lotul său. Și toate acestea realizate sub supravegherea și îndrumarea serviciului de agenți agricoli comunali, agronomi regionali, pe baza unui plan bine întocmit de organele centrale ale împrumutării, specific caracterului de producție al regiunii.

Autorul propune în proiectul său trei modele de asolamente, pe cele 15 ha, cuprinzând următoarele elemente:

1. Cereale de primăvară
2. Leguminoase: mazăre, linte, fasole, nutrețuri leguminoase
3. cereale de toamnă: grâu
4. Prășitoare: porumb, sfeclă, nutreț, cartofi

la care se adaugă:

Ferma
Lucerna
Islazul

Avantajele pe care le oferă aplicarea acestui model de împrumutare sunt prezentate într-un capitol, intitulat "Rezultate".

1. Agricultorul, prin faptul că și-a izolat și despărțit prin împrejmuire câmpul propriu, ne mai depinzând de modul de cultivare și de felul de culturi ale celorlalți vecini, își poate exercita meseria liber, aplicând asolamentele convenabile, cu un maximum de beneficiu, specializându-se într-un anumit mod de exploatare a lotului cuvenit. Acest avantaj este în contradicție cu modul de producție agricolă în condițiile proprietății parcelare.

2. Aplicarea metodei de împrumutare propuse ducea direct la intensificarea producției, fiecare proprietar având tot interesul de a aplica pe pământul său cele mai bune modele de cultivare, pentru reconstituirea și menținerea forțelor productive ale solului.

3. Schimbându-se caracterul agriculturii, de la acel de producție cereală curată, la producție de cereală și producția de animale, însăși producția de cereale creștea, căci diversificarea culturilor agricole pe baza unor asolamente mai largi, asigura fiecărei culturi un spor de producție prin utilizarea mai completă, mai desăvârșită a puterilor productive ale solului.

4. Fizionomia întreagă a câmpurilor suferea o schimbare în bine, concretizată în:

a) Plantațiile de esențe lemnoase necesare exploatației și de arbori fructiferi deveneau posibil de îngrijit și întreținut pe tot cuprinsul câmpiei prin acest sistem de împrumutare, pentru că proprietatea era închisă, iar prin aceasta, ariditatea climei se îndulcea, vânturile specifice zonei erau îmblânzite, zăpezile erau oprite să acopere culturile, regimul apei se ameliorează.

b) Și crescătorul de vite avea avantaje, având posibilitatea asigurării unei hrane corespunzătoare și realizării unor rase performante.

c) Dezvoltarea meșteșugului agricultorului.

d) Dispariția a o serie de practici nocive din agricultură, precum: "pășunatul oilor noaptea la câmp, neodihniți, plecatul la câmpul îndepărtat, la sapa porumbului ori la seceriș, cu butoiul de apă și cotețul cloștii cu pui în căruță, cu capra sau vaca de lapte legate de codirlă, cu copii, adormiți între cuiburile de porumb, cu toată familia, stând nomazi pe câmp." Studiul său în care pornește de la ideea: "Când se renovează din temelie stăpânirea pământului în Țara Românească este bine a se lua în seamă ce s-a făcut în alte părți, ce rezultate s-au obținut, pentru a nu se greși într-o operă care numai o dată se face, și asupra căreia intervenirea pentru corectare este din cele mai greu de aplicat"¹⁰) mai cuprinde și o bogată referire la experiențele de atunci ale unor țări, cu o "bună eficiență productivă și în care se regăsesc principalele principii enunțate de inginerul ialomițean. Este vorba de țări, precum: Canada, a cărei organizare a agriculturii a salvat-o de la "criza cereală", Ungaria, Danemarca.

Cu o largă viziune și bună cunoaștere a economiei agrare a vremii, autorul conchide: "Cu cunoașterea serioasă a problemei agrare, cu fixarea clară a scopurilor și mijloacelor de intervenire în chestiunea reparării economice a situației proprietății parcelare de azi, cu un sistem de legi bine chibzuite și ferm aplicate. Statul poate face o mare operă de prevedere economică, lucrând de pe acum la așezarea pe baze solide a societății agricole viitoare".

În ultimul capitol, intitulat sugestiv "Vedere generală asupra organizării proprietății de pământ", autorul face analiză sumară a raporturilor economice juste care trebuie să fie între cele trei tipuri de exploatații agricole: mare, mijlocie și mică, începându-și aceste considerații cu remarca: "Cu asemenea țărani, agricultori, diferențiați în exploatații de sine stătătoare și cu puțința de a-și întreține independența economică prin producția unei proprietăți agricole organizată pe baze economice moderne, fiecare tip de proprietate, mare, mijlocie, mică, va intra în rolul și funcțiunea economică proprie, ne mai putând căuta beneficiul exploatației în încălcarea și aservirea capacităților economice ale alteia"¹¹).

În raporturile economice juste, fiecare fel de exploatație agricolă are funcțiunea ei precis determinată.

Exploatație agricolă mare, considerată de autor, creierul în producție agricolă avea de partea ei, capitalul, inteligență, cunoștințe agricole specializate, pune problema producției agricole, dădea metode de obținere a acestei producții, ameliora și creaa rase, făcea industrie mare agricolă.

Exploatația agricolă mijlocie se apropia de cea mare în ce privește pregătirea de specialitate, însă își asigura colaborarea mai intimă și mai sinceră a muncitorilor,

preexecutarea în amănunt și uneori personală a muncilor agricole, făcea industrie agricolă mică, fiind denumită metaforic "marea arteră de circulație a directivelor și ideilor în producția agricolă".

Exploatația agricolă mică, "sistemul muscular complet în producția agricolă" avea întotdeauna de partea ei exercitarea fructuoasă a interesului și muncii personale, ea producând cantitățile în materia animală și vegetală.

"În asemenea raporturi, organizarea proprietății de pământ, privită în completul ei, aruncă continuu produse de viață pe piața agricolă; concurența în calități și prețuri se stabilește pentru a conduce la o viață abundentă și ieftină a întregii societăți¹²⁾. Iată concluzia cu care inginerul I. Rizescu își încheia studiul său documentat și progresist, în anul 1917.

Anexa-proiect pentru exploatarea unei proprietăți țărănești de 15 ha este un model complet, incluzând parametrii economici, sociali, exprimat cifric: asolamentul, inventarul bunurilor mobile și imobile ale familiei, inventarul animalelor și hrana acestora, cantitățile de produse obținute, consumul în gospodărie din cumpărături de pe piață și cheltuieli anuale, consumul familiei din producția proprie.

Principiile generale ale proiectului ce se regăsesc dezbătute pe larg în cuprinsul lucrării sunt:

1. Împroprietărirea avea în vedere crearea de gospodării la proprietate "locuință la teren", pentru a se folosi maximum de timp în supravegherea exploatației, atât cât permitea rezolvarea problemei apei.

2. Acolo unde construirea puțurilor pentru apă, la fiecare exploatație sau la câte 5-6 exploatații, nu era posibilă se putea da lot pentru micile ferme și locuințe la un loc pentru un grup de 30-35 familii, acestea fiind așezate pe șoselele de circulație, trasate după un plan studiat de specialiști și adaptat fiecărui caz (moșie) în parte.

3. Un grup de 30-35 familii dădea 40-50 copii, conduși de un învățător, care putea fi împroprietărit în mijlocul țăranilor, iar școala construită în mijlocul fermelor țărănești, astfel încât copiii să aibă de parcurs 1,5-2 km.

4. Islazul era individual pentru fiecare fermă și făcut în întinderea aferentă la 15 ha. Islazul se împărțea în 2-3 parcuri pentru a se pășuna pe rând.

5. O grădină de legume, de fructe, o lucernieră și pășunea erau toate lângă fermă.

6. Toate brațele familiei, de la copil până la bătrân, se utilizau după forța lor în producția agricolă.

7. Lotul de 15 ha rămânea indivizibil și dat unei singure familii. Un singur urmaș moșteneva gospodăria, iar ceilalți primeau instrucțiune profesională și bani.

8. Familia era compusă din 1 bătrân de 65 ani, un tată de 40 ani, o mamă de 36 ani, o fată de 17 ani, care primea zestre, 1 băiat de 8 ani, care devenea meseriaș, 1 băiat de 4 ani, care studia o profesie liberă, o ocupație în armată.

9. Statul avea autoritatea să determine pe micul fermier să facă lucrările prevăzute în planul de cultură, asolamentul, creșterea vitelor etc.

Inventarul aferent acestei exploatații era constituit din averea mobilă și imobilă a proprietarului, prezentat cu prejurile respective acelei perioade: terenul de 15 ha, cu o anuitate anuală de 80 lei de ha pe 20 ani, construcții: casa de locuit și ferma, vite, porci, păsări, mașinile și alte instrumente agricole care îl ajutau pe sătean să-și muncească pământul, constând în: plug cu 2 brazde, boroană, tăvălug, car cu boi, căruță cu cal, saca, semănătoare în rânduri, secerătoare simplă, unelte de lăptărie, harnașamente.

După ce face o statistică minuțioasă a consumului și vânzării anuale de produse animale și vegetale, a cumpărăturilor și cheltuielilor alimentare, social-culturale ale familiei, autorul prezintă în finalul proiectului, bilanțul acestuia concretizat în încasări, cheltuieli și economii, acestea din urmă fiind destinate retribuirii membrilor pentru munca depusă.

Pentru rigurozitatea științifică, profunzimea și originalitatea analizei economico-sociale a condiției țăranului de câmpie la început de secol XX, lucrarea consilierului agricol călărășean poate fi considerată ca un studiu interdisciplinar complex și complet, de avangardă pentru perioadă când a fost creat.

NOTE

1. Arh. St. Călărași, fond Ocolul Agricol Călărași, dos. 29/1921- 1924, fila 1.
2. *Ibidem*, dos. 31/1921-1922, f. 22-23.
3. *Ibidem*, dos. 29/1921-1924, fila 1 verso.
4. *Ibidem*, fila 2.
5. *Ibidem*, fila 3.
6. *Ibidem*, fila 6.
7. *Ibidem*, fila 6.
8. Ion Rizescu, *Împroprietărirea țăranilor*, Călărași, 1919, fila 4.
9. *Ibidem*, fila 9.
10. *Ibidem*, fila 27.
11. *Ibidem*, fila 11.
12. *Ibidem*, fila 32.

BEITRÄGE AUF DEM GEBIET CĂLĂRAȘI ZUR BODENREFORM AUS DEM JAHR 1921 (Zusammenfassung)

Der Verfasser nimmt sich vor, Dokumente mit Bezug auf einige Aspekte der Anwendung der Bodenreform aus dem Jahr 1921 auf diesen Gebieten hervorgeben.

Die Arbeit besteht aus zwei untrennbaren verbunden Kapiteln durch das Herangehen das bäuerlichen Problem im landwirtschaftlichen Gebiet Călărași.

Der erste Teil hat wie dokumentarische Quelle einen "Kleiner Rechenschaftsbericht" und schildert die landwirtschaftliche Situation dieser Gegend nach der Verteilung aus dem Jahr 1921.

Der zweite Teil, schildert detailliert ein interessantes und unveröffentlichtes Studium aus dem Jahr 1919, betitelt "Die Verteilung des Grundbesitzes an Bauern", das von dem Ingenieur I. Rizescu, landwirtschaftlicher Rat des Kreises Ialomița berichtet wurde, mit einem Anhang, dem einen Gesetzentwurf von den Verteilung des Grundbesitzes an Bauern aus dem Bărăgan. Ebene faßt, unter Zusammenarbeit vom Agronomen I. Theodorescu, Professor in der Weinbauschule in Chișinău.